

Wijziging Uitvoeringsregeling Meststoffenwet

Regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 januari 2008, nr. TRCJZ/2008/148 houdende wijziging van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer; Gelet op de artikelen 10, eerste lid en 12, derde lid van de Meststoffenwet en gelet op de artikelen 54, onderdeel b en 70, tweede lid, onderdeel b van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet;

Besluit:

Artikel I

De Uitvoeringsregeling Meststoffenwet¹ wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 17, tweede lid, wordt 'bijlage Ac, onderdeel 1' vervangen door: bijlage Ac, onderdeel I.

B

In artikel 18, tweede lid, wordt 'bijlage Ac, onderdeel 2' vervangen door: bijlage Ac, onderdeel II.

C

In artikel 19, tweede lid, wordt 'bijlage Ac, onderdeel 3' vervangen door: bijlage Ac, onderdeel III.

D

In artikel 20, tweede lid, wordt 'bijlage Ac, onderdeel 4' vervangen door: bijlage Ac, onderdeel IV.

E

In artikel 21, derde lid, wordt 'bijlage Ac, onderdeel 5' vervangen door: bijlage Ac, onderdeel V.

F

In artikel 22, tweede lid, wordt 'bijlage Ac, onderdeel 6' vervangen door: bijlage Ac, onderdeel VI.

G

In artikel 34, onderdeel b, wordt de zinsnede 'in de jaren 2006 en 2007' vervangen door: in de jaren 2006 tot en met 2009.

H

Bijlage Ac, onderdeel IV, komt te luiden:

VI. protocol analyse organische microverontreinigingen

Dioxines, PCDD/PCDF

CSS 99045 Soils, sludges and treated bio-waste – Determination of dioxins and furans and dioxin-like polychlorinated biphenyls by gas chromatography with high resolution mass spectrometry (GC/HRMS). (www.ecn.nl/horizontal)

Polychloorbifenylen (PCB) en organochloor bestrijdingsmiddelen (OCB)

CSS 99016 Soils, sludges and treated bio-waste – Determination of polychlorinated biphenyls – Method by GC-MS and GC-ECD (www.ecn.nl/horizontal); in combinatie met NEN 6980 : 2006 Bodem – Kwantitatieve bepaling van het gehalte van Organochloor Bestrijdingsmiddelen (OCB), polychloorbifenylen (PCB) en matig-vluchtige chloorbenzenen met gaschromatografie

Polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK)

CSS 99015 Soils, sludges and treated bio-waste – Polycyclic aromatic hydrocarbons (PAH) – Method by gas chromatography (GC) and high performance liquid chromatography (HPLC) (www.ecn.nl/horizontal).

Minerale olie

NEN 6970 : 2006 Koepelnorm voor bepaling van organische componenten in grond, waterbodden en bouwstof(grond), in combinatie met NEN-6978 : 2006 Bodem – Kwantitatieve bepaling van het gehalte aan minerale olie met gaschromatografie.

I

Bijlage A wordt vervangen door bijlage A bij deze regeling.

J

Bijlage B wordt vervangen door bijlage B bij deze regeling.

K

Bijlage F, onderdeel B, wordt als volgt gewijzigd:

1. De omschrijving 'keten paardenmest – substraat – champost' wordt vervangen door de omschrijving: Keten paardenmest – substraat – champost.
2. De omschrijving 'vervoer per schip' met code '45' wordt vervangen door de omschrijving: Vervoer per schip of per trein met code 45.
3. De omschrijving 'gesplitst vervoer van vaste mest' wordt vervangen door

de omschrijving: Gesplitst vervoer van vaste mest.

4. De omschrijving 'afvoer naar tuincentrum of hovenier' wordt vervangen door de omschrijving: Afvoer naar tuincentrum of hovenier.

5. De omschrijving 'Afvoer uit COO vergistingsinstallatie' wordt vervangen door de omschrijving: Afvoer uit covergistinginstallatie.

6. De omschrijving 'vervoer van mestkorrels' wordt vervangen door de omschrijving: Vervoer van mestkorrels.

7. Na de omschrijving 'vervoer van mestkorrels' (nieuw) met code '94' wordt de volgende omschrijving en code ingevoegd: Export van verwerkte vaste mest met code 95.

Artikel II

Deze regeling treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Den Haag, 28 januari 2008.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
G. Verburg.

¹ Stcrt. 2005, 226.

Toelichting

§ 1. Inleiding

De onderhavige regeling strekt tot wijziging van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (Stcrt. 2005, 226) (hierna: Urm).

Met ingang van 1 januari 2006 is de Meststoffenwet in overeenstemming gebracht met de Europese regelgeving en met name met de Nitraatrichtlijn (richtlijn nr. 91/676/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen; PbEG L 375). De Nitraatrichtlijn verplicht de lidstaten om elke vier jaar een Actieprogramma op te stellen waarin de lidstaat aangeeft welke maatregelen getroffen worden om de doelstellingen van de Nitraatrichtlijn in die periode te behalen. In het Derde Actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: Derde Actieprogramma) heeft Nederland het mestbeleid tot en met 2009 vastgelegd zoals dit met de Europese Commissie is overeengekomen. Afgesproken is dat een aantal onderdelen van het Derde Actiepro-

gramma nader worden ingevuld op basis van de resultaten van de Evaluatie Meststoffenwet 2007. Het gaat hierbij in het bijzonder om de stikstofgebruiksnormen voor akker- en tuinbouwgewassen op zand- en lössgronden voor 2008 en 2009. In deze regeling wordt invulling gegeven aan deze afspraak.

Daarnaast vindt in de regeling ook nog een aanpassing van de codes die ingevuld dienen te worden op het vervoersbewijs dierlijke meststoffen en vinden enkele redactionele aanpassingen plaats in verband met onjuiste verwijzingen naar enkele bijlagen bij de regeling. De verschillende wijzigingen worden hierna afzonderlijk per artikel en per onderdeel toegelicht.

§ 2. Artikelsgewijze toelichting

Artikel I

Onderdeel A tot en met F

Deze onderdelen bevatten slechts redactionele aanpassingen.

Onderdeel G

Ingevolge artikel 34, aanhef en onderdeel b, werd voor de jaren 2006 en 2007 50 procent van de hoeveelheid fosfaat die in schuimaarde aanwezig is, niet meegeteld voor de toepassing van de fosfaatgebruiksnorm voor meststoffen. Deze uitzondering kon weliswaar niet wetenschappelijk onderbouwd worden, doch werd als overgangsmaatregel voor de jaren 2006 en 2007, in overeenstemming met een door de Tweede Kamer op 13 oktober 2005 aanvaarde motie van het lid Koopmans c.s. (Kamerstukken II, 2005/06 28 385 en 30 004, nr. 56) toegestaan. De Europese Commissie kon met een dergelijke uitzondering instemmen nu deze slechts van beperkte duur was.

Ter uitvoering van een op 20 december 2007 aangenomen motie van de leden Snijder-Hazelhoff en Koopmans (Kamerstukken II, 2007/08 28385, nr. 98), waarin de regering verzocht wordt om voor kalkrestproducten van de Nederlandse suikerindustrie een vergelijkbare uitzonderingspositie te blijven verschaffen zoals die is geregeld voor compost, wordt de huidige overgangstermijn voor de jaren 2006 en 2007 verlengd met een periode van 2 jaar voor de jaren 2008 en 2009. De Europese Commissie heeft te kennen gegeven dat een verlenging van de overgangstermijn niet strookt met de intentie van Nederland om evenwichtsbemesting voor fosfaat te bereiken in het jaar 2015, zoals ook vastgelegd in het Derde Actieprogramma. De Europese Commissie heeft hierbij tevens gewezen op de uit de Evaluatie Meststoffenwet 2007 gebleken problematiek van de fosfaatverzadiging van Nederlandse landbouwbodems. Dit zijn terechte opmerkingen van de Europese Commissie en om die

redenen in combinatie met het gebrek aan de mogelijkheid van een wetenschappelijke onderbouwing, wordt de overgangstermijn dan ook maar eenmalig tijdelijk verlengd voor de resterende duur van het Derde Actieprogramma en wordt geen blijvende uitzonderingspositie voor kalkrestproducten van de Nederlandse suikerindustrie verschaft.

Onderdeel H

In dit onderdeel is – ter aanvulling op de wijziging van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet d.d. 12 december 2007 (Stcrt. 2007, 247) – het protocol opgenomen voor de analyse van organische microverontreinigingen.

Onderdelen I en J

Maatregelen in het kader van het Derde Actieprogramma

In het Derde Actieprogramma in het kader van de Nitraatrichtlijn is met de Europese Commissie afgesproken dat de stikstofgebruiksnormen voor zand- en lössgronden voor de jaren 2008 en 2009 worden vastgesteld op basis van de bevindingen uit de Evaluatie van de Meststoffenwet 2007¹ (hierna: evaluatie). Zoals ik in mijn brief van 3 december 2007, die ik mede namens de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat aan de Tweede Kamer heb verzonden (Kamerstukken II, 2007/08 28 385, nr. 93) uiteengezet heb, laat deze evaluatie zien dat de nitraatproblematiek in Nederland op zand- en lössgronden het grootst is. Ook een recente studie door de Werkgroep Onderbouwing Gebruiksnormen (WOG)² van de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (CDM) geeft weer dat voor het realiseren van de norm van 50 mg nitraat/l in het grondwater, een aanscherping van de stikstofgebruiksnormen voor uitspoelingsgevoelige akker- en tuinbouwgewassen op zand- en lössgronden nodig is.

Verlaging stikstofgebruiksnormen op zand- en lössgronden

Met de wijziging van bijlage A bij de regeling worden op zandgronden de stikstofgebruiksnormen voor consumptie-aardappelen verlaagd. Op zand- en lössgronden worden de stikstofgebruiksnormen voor broccoli en voor Chinese kool verlaagd. Daarnaast wordt de stikstofgebruiksnorm voor maïs geteeld op bedrijven zonder derogatie verlaagd en daarmee in overeenstemming gebracht met de norm voor maïs geteeld op bedrijven met derogatie. Op lössgronden wordt de stikstofgebruiksnorm voor wintertarwe verlaagd. Alle verlagingen van de stikstofgebruiksnormen zullen gaan gelden vanaf 1 januari 2009.

Het totale effect van een verlaging van de gebruiksnormen voor consumptie-aardappelen en maïs op zandgrond is

relatief groot vanwege het aandeel van deze gewassen in het totale areaal van akker- en tuinbouwgewassen op deze grond. De verlaging van de stikstofgebruiksnorm voor wintertarwe is noodzakelijk vanwege de grote omvang van de nitraatproblematiek op lössgronden.

Verhoging stikstofwerkingscoëfficiënt

Naast de verlaging van de stikstofgebruiksnormen wordt met een wijziging van bijlage B bij de regeling de stikstofwerkingscoëfficiënt voor drijfmest op zand- en lössgronden verhoogd van 60 naar 65 procent. De stikstofwerkingscoëfficiënt bepaalt welk deel van de hoeveelheid meststof in dierlijke meststoffen meegeteld moet worden bij de bepaling van de hoeveelheid stikstof die binnen het plafond van de totale stikstofgebruiksnorm aangewend mag worden. Een verhoging van de werkingscoëfficiënt van drijfmest beperkt derhalve de hoeveelheid overige meststoffen die in verhouding tot de totale hoeveelheid stikstof op een bedrijf op of in de bodem gebracht mag worden. Bij goed landbouwkundig gebruik van dierlijke mest, is de feitelijke landbouwkundige werking van dierlijke mest hoger dan 60%. Door de onderhavige verhoging van de werkingscoëfficiënt van drijfmest op zand- en lössgronden, worden ondernemers gestimuleerd tot goed landbouwkundig gebruik van hun dierlijke mest door deze zodanig aan te wenden dat het gewas er het meeste profijt van heeft. Omdat op zand- en lössgronden ook in het voorjaar de grond zodanig van structuur is dat dierlijke meststoffen goed kunnen worden uitgereden, kan ook in het voorjaar een hoge werking van de meststoffen bereikt worden. Het milieueffect van deze maatregel zal daarbij het grootst zijn op de zandgronden in Noord-Brabant en Limburg, omdat daar over het algemeen de meeste dierlijke meststoffen gebruikt worden.

Het gecombineerde effect van de twee maatregelen, het verlagen van de stikstofgebruiksnormen en het verhogen van de werkingscoëfficiënt, zal ongeveer overeenkomen met een generieke verlaging van de stikstofgebruiksnormen van alle uitspoelingsgevoelige akker- en tuinbouwgewassen op zand- en lössgronden met tien procent ten opzichte van 2006.

Aanpassing stikstofgebruiksnormen op kleigronden voor 2008

De maatregelen die volgen uit de Nitraatrichtlijn dienen gebaseerd te zijn op het principe van de goede landbouwpraktijk. Dit betekent onder meer dat bemesting moet worden op basis van het bemestingadvies: er wordt niet meer mest toegediend dan de plant nodig heeft. Voor kleigronden zijn de stikstofgebruiksnormen voor 2006 en 2007 nog vastgesteld op 110% van het bemes-

tingsadvies. Voor 2008 en 2009 zijn deze normen echter teruggebracht tot het niveau van 100 procent van het bemestingsadvies. Om de sector de tijd te geven om zich aan te passen en waar nodig de bemestingsadviezen te actualiseren, worden de stikstofgebruiksnormen voor akker- en tuinbouwgewassen op kleigronden in 2008 op 105 procent van het bemestingsadvies vastgesteld en zullen pas in 2009 de normen gaan gelden op 100 procent van het bemestingsadvies.

Bedrijfseconomische effecten van verlaging stikstofgebruiksnormen

In de evaluatie is onderzocht wat het effect is van verlagingen van de stikstofgebruiksnormen op het bedrijfseconomische resultaat in de akker- en tuinbouw³. Een verlaging van 10 procent hoeft niet tot een inkomensdaling te leiden. Akkerbouwers kunnen het effect van de verlaging compenseren door het nemen van teelt- en bemestingsmaatregelen. Bij een grotere verlaging zouden akkerbouwers te maken krijgen met een inkomensdaling die niet te compenseren is met aanvullende maatregelen.

De hiervoor genoemde maatregelen zullen bovendien gefaseerd ingevoerd worden om de sector de tijd te geven het management aan te passen aan deze maatregelen. De verhoging van de werkingscoëfficiënt zal begin 2008 van kracht worden. De aanpassing van de stikstofgebruiksnormen zal, met uitzondering van die op de kleigronden, met ingang van 1 januari 2009 gaan gelden.

Onderdeel D

In dit onderdeel wordt een aantal extra omschrijvingen met de daarbij behorende codes opgenomen ten behoeve van het vervoersbewijs dierlijke meststoffen. Deze omschrijvingen en codes zijn uiteraard alleen aan de orde als er sprake is van de verplichting tot het opmaken van een vervoersbewijs.

§ 3. Administratieve lasten

De onderhavige wijzigingen van de Urm hebben geen invloed op het totaal aan administratieve lasten zoals deze voortvloeien uit de mestregelgeving. De regeling is dan ook niet voorgelegd aan Actal.

§ 4. Commentaar maatschappelijke organisaties

De ontwerp-wijziging van de Uitvoeringsregeling meststoffenwet is overeenkomstig artikel 43, eerste lid, onderdeel b, van de Meststoffenwet bekend gemaakt in de Staatscourant (2007, nr. 243) waarbij eenieder in de gelegenheid is gesteld zijn zienswijze over het ontwerp naar voren te brengen. Bovendien is het voor commentaar toegezonden aan een aantal maatschappelijke organi-

saties. Op het ontwerp van deze wijziging van de regeling zijn reacties ontvangen van:

- de belangenorganisatie voor ondernemers die werkzaam zijn in de sector Cultuurtechnische werken en grondverzet, Meststoffendistributie en Loonwerken in de Agrarische sector in Nederland (Cumela),
- De Nederlandse Vakbond Varkenshouders (NVV),
- De Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV) en
- De Stichting Natuur en Milieu (SNM).

Bij dezelfde gelegenheid is het ontwerp toegezonden aan de beide Kamers der Staten-Generaal. De Tweede Kamer heeft voorafgaand aan de officiële voorpublicatie de onderwerpen die geregeld worden in de ontwerp-wijziging betrokken bij het algemeen overleg d.d. 6 december 2007 met de vaste kamercommissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het voortgezette algemeen overleg d.d. 13 en 20 december 2007.

Op de hoofdlijnen van de reacties – voor zover relevant voor de onderhavige regeling – wordt in het onderstaande ingegaan. De commentaren hebben voorts aanleiding gegeven tot verduidelijking van de tekst van de regeling en de toelichting.

Tijdens het voortgezette algemeen overleg van 13 en 20 december 2007 zijn een zestal moties ingediend, waarvan er vier zijn aangenomen. Voor de onderhavige wijziging van de regeling is alleen de motie van de leden Snijder-Hazelhoff en Koopmans (Kamerstukken II, 2007/08 28 385, nr. 98), waarin de regering verzocht wordt om voor kalkrestproducten van de Nederlandse suikerindustrie een vergelijkbare uitzonderingspositie te blijven verschaffen zoals dit is geregeld voor compost, van belang. Hiervoor zij verwezen naar paragraaf 2, onderdeel G.

Cumela heeft inhoudelijk geen commentaar geleverd op de wijzigingen van de stikstofgebruiksnormen en de werkingscoëfficiënten, doch wel een drietal flankerende maatregelen voorgesteld die zij noodzakelijk acht bij aanscherping van de normen. Als eerste wijst Cumela op het belang van mestopslag in akkerbouwgebieden en pleit zij ervoor dat de vergunningverlening voor deze mestopslagen soepeler zou moeten verlopen. Onderkend wordt dat het voor een optimale benutting van dierlijke mest van belang kan zijn dat mest in voorraad kan worden genomen op locaties waar die ook daadwerkelijk gebruikt wordt. Cumela geeft aan dat het lastig is de daarvoor vereiste vergunningen te krijgen. Met de minister van VROM zal besproken worden hoe dat proces gefaciliteerd kan worden.

Cumela wijst daarnaast op de toenemende beperkingen die de wettelijke regels stellen aan de mogelijkheid dierlijke mest in het najaar toe te dienen. Gevreesd wordt voor ondercapaciteit bij loonwerkers nu meer mest in het voorjaar moet worden toegediend. Er van uitgaande dat daarmee aan werkcapaciteit wordt gewonnen, vraagt Cumela de regels voor emissiearm toedienen van dierlijke mest in het voorjaar minder stringent te interpreteren. Emissiearm toedienen van mest geeft een aanzienlijke reductie in de emissie van ammoniak. Het is daarom van belang dat de regels die hiervoor gelden strikt worden nageleefd. Recent onderzoek laat zien dat emissiearm toedienen van mest op klei in het voorjaar technisch zeer wel mogelijk is. Er is dan ook geen aanleiding de regels in het voorjaar anders te handhaven.

Als laatste pleit Cumela ter facilitering van de export voor de instelling van één loket voor de benutting van efficiënte (digitale) mogelijkheden. In antwoord op kamervragen d.d. 23 mei 2007 heb ik bij brief van 18 juni 2007 (Kamervragen met antwoord, Aanhangsel van de handelingen 2006/07 nr. 1888) reeds aangegeven dat om de administratieve verplichtingen verder terug te brengen met de sector bezien wordt hoe de procedures op termijn verder vereenvoudigd kunnen worden, door een betere integratie van milieu- en veterinaire verplichtingen (met voor de exporteur één loket als ingang). Onlangs heeft hierover een tweede workshop met de sector plaats gevonden.

De NVV en NMV zijn van mening dat een verdere aanscherping van gebruiksnormen pas dan kan plaatsvinden als een instrument is ontwikkeld waarmee een onderscheid gemaakt kan worden in de herkomst van nutriënten vanuit de landbouw en andere bronnen. De NVV en NMV wijzen hierbij op het advies van de Technische Commissie Bodembescherming (hierna: TCB) aan de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (hierna: VROM). Dit advies van 17 juli 2007⁴ heeft betrekking op de aanpak van fosfaatverzadigde gronden in de Nederlandse landbouw en het terugdringen van eutrofiëring van het oppervlaktewater. Onderhavige wijziging van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet ziet op een aanscherping van de stikstofgebruiksnormen voor een aantal akker- en tuinbouwgewassen op zand- en lössgronden. Er bestaat dan ook geen relatie tussen het door de TCB geformuleerde advies over de aanpak van fosfaatverzadigde gronden en de aanscherping van stikstofgebruiksnormen op zand- en lössgronden. Voor de redenen die deze aanscherping noodzakelijk maken zij verwezen naar paragraaf 2 van deze toelichting.

Daarnaast is de NVV van mening dat aanscherping van gebruiksnormen niet aan de orde is zolang onderzoek naar de toetsdiepte van nitraat nog niet is afgerond. In het door de Europese Commissie goedgekeurde Derde Actieprogramma is opgenomen dat de stikstofgebruiksnormen voor akker- en tuinbouwgewassen op zandgrond in 2008 en 2009 zullen worden vastgesteld op basis van de resultaten uit de reeds eerder genoemde Evaluatie Meststoffenwet 2007. Bij brief van 8 mei 2007 aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 2006/07 28 385, nr. 83) is aangegeven dat het voor de verlenging van de derogatie van het grootste belang is dat deze normen op een zodanig niveau vastgesteld worden dat de milieudoelstellingen van de Nitraatrichtlijn gerealiseerd kunnen worden. Uit de evaluatie van de Meststoffenwet 2007 is gebleken dat er nog een forse opgave ligt voor de agrarische sector op de zandgronden om deze milieudoelstellingen ook daadwerkelijk te realiseren. Voor het daadwerkelijk realiseren van een verdergaande kwaliteitsverbetering in het bovenste grondwater, met name in de zand- en lössgebieden, is van het grootste belang om tegemoet te komen aan de met de Europese Commissie gemaakte afspraken in het kader van het Derde Actieprogramma en onvermijdelijk om een goede basis te creëren voor de onderhandelingen over het Vierde Actieprogramma en een nieuwe derogatie.

Bij brief van 30 november 2007 van de minister van VROM, mede namens de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en mijzelf (Kamerstukken II, 2007/08 28 385, nr. 94), waarbij de Tweede Kamer geïnformeerd is over de monitoring van nitraat ten behoeve van de Nitraatrichtlijn, is aangegeven dat de resultaten van de studie naar de toetsdiepte van nitraat gebruikt zullen moeten worden tijdens de onderhandelingen met de Europese Commissie over het Vierde Actieprogramma Nitraatrichtlijn en de verlenging van de derogatie, beide voor de periode 2010–2013. Hierbij gelden als uitgangspunten dat bij een andere wijze van meten en/of toetsen de sector als geheel baat moet hebben, het milieu geen negatieve gevolgen mag ondervinden, overeenstemming bereikt moet worden met de Europese Commissie en deze andere wijze van meten en/of toetsen naar de overige lidstaten toe verdedigbaar is met het oog op de gewenste verlenging van de derogatie na 2009.

De NVV merkt verder op dat bij een goede evenwichtsbemesting in de akkerbouw er nauwelijks verliezen van meststoffen naar het grondwater zijn en dat een aanscherping van de stikstofgebruiksnormen voor de zand- en lössgronden om die reden niet noodzakelijk is. Onder evenwichtsbemesting wordt verstaan een gift aan nutriënten die gelijk is aan

de behoefte van deze nutriënten van het gewas. Stikstof komt hoofdzakelijk in opgeloste vorm voor in het bodemvocht en grondwater en spoelt om die reden, mede onder invloed van een neerslagoverschot, relatief makkelijk uit naar dieper gelegen grondwater en naar het oppervlaktewater. Om te voorkomen dat de uit- en afspoeling van stikstof (nitraat) tot een te grote belasting van het grondwater respectievelijk het oppervlaktewater leidt, is het noodzakelijk het overschot aan stikstof (dat deel van de stikstof dat niet door het gewas wordt opgenomen) zoveel mogelijk te beperken. Dit is mogelijk door het effectiever benutten van de beschikbare stikstof en door het beperken van de stikstofgift, door deze zo goed mogelijk af te stemmen op de behoefte van het gewas. Met de onderhavige wijziging van de regeling wordt dit gerealiseerd.

De NVV is van mening dat de aanscherping van de stikstofgebruiksnorm voor maïs op bedrijven die geen gebruik maken van een derogatie niet is onderbouwd. Zowel uit de eerder genoemde Evaluatie van de Meststoffenwet 2007 en de studie van de Werkgroep Onderbouwing Gebruiksnormen blijkt dat er een aanzienlijke aanscherping van de stikstofgebruiksnormen voor akker- en tuinbouwgewassen op zand- en lössgronden, waaronder maïs op akker- en tuinbouwbedrijven, noodzakelijk is om te voldoen aan de doelstelling van 50 mg nitraat/l in het bovenste grondwater. Zoals in de eerder genoemde brief van 3 december 2007 aan de Tweede Kamer is aangegeven, is het effect van een verlaging van de stikstofgebruiksnorm voor maïs relatief groot vanwege het aandeel van dit gewas in het totale areaal akker- en tuinbouwgewassen.

De NVV wijst verder op de extra druk op de mestmarkt die zal ontstaan op het moment dat het verbod op de najaarsaanwending van dierlijke meststoffen op kleigronden per 2009 van kracht wordt. Dit verbod maakt geen onderdeel uit van de onderhavige wijziging van de Regeling maar is reeds per wijziging van het Besluit gebruik meststoffen van 26 oktober 2005 (Staatsblad 2005, 548) bekrachtigd. In de toelichting bij de wijziging van voornoemd besluit is aangegeven dat er gekozen is voor een geleidelijke aanscherping van de werkingscoëfficiënt voor dierlijke mest op kleibougrond in de periode van 2006 tot en met 2008 met uiteindelijk een verbod vanaf 2009, om de praktijk de tijd te geven om te zoeken naar alternatieve manieren om mest aan te wenden op kleibouwland. De praktijk heeft alvorens het definitieve verbod van kracht wordt vanaf 2009 daarmee een periode van drie jaar gehad om zich voor te bereiden op de nieuwe situatie.

Als laatste stelt de NVV dat de wijziging van een aantal stikstofgebruiksnormen voor akker- en tuinbouwgewassen

op zand- en lössgronden en de wijziging van de werkingscoëfficiënt voor drijfmest resulteert in afname van de plaatsingsruimte voor dierlijke mest en dientengevolge in hogere mestafzetkosten. Deze redenering is om twee redenen niet aannemelijk. In de eerste plaats blijkt uit de evaluatie van de Meststoffenwet 2007 dat de Nederlandse akker- en tuinbouwsector gemiddeld per jaar slechts 50% van de beschikbare bemestingsruimte voor stikstof uit dierlijke meststoffen benut. Gemiddeld wordt 85 kg stikstof uit dierlijke mest afgenomen terwijl de gebruiksnorm voor dierlijke mest 170 kg stikstof per hectare bedraagt. Er is dan ook nog volop plaatsingsruimte voor dierlijke mest die onbenut blijft. In de tweede plaats zorgt een verlaging van de stikstofgebruiksnormen voor een aantal akker- en tuinbouwgewassen op zand- en lössgronden weliswaar voor een beperktere plaatsingsruimte voor stikstof, de plaatsingsruimte voor stikstof uit dierlijke meststoffen blijft ongewijzigd. De in deze regeling opgenomen wijzigingen resulteren naar verwachting dan ook niet in hogere mestafzetkosten voor de varkenshouderij.

De NMV merkt in haar reactie op het ontwerp op dat als gevolg van infiltratie van water onder landbouwpercelen van elders de voor de onderbouwing van de stikstofgebruiksnormen gebruikte monitoringsgegevens niet representatief kunnen zijn voor het betreffende gebied. De redenering van de NMV kan niet gevolgd worden, omdat de door het Landelijk Meetnet effecten Mestbeleid gebruikte methoden van monitoring en bemonstering er juist op gericht zijn om het vanuit de wortelzone geïnfiltrateerde regenwater te bemonsteren waardoor op adequate wijze het effect van de landbouwpraktijk geanalyseerd kan worden. Het effect van de infiltratie van water van elders is door de gekozen systematiek verwaarloosbaar klein. Op de analysesresultaten wordt vervolgens een neerslagcorrectie uitgevoerd om het effect van verschillen in neerslag tussen gebieden en tussen verschillende jaren te compenseren. De gevonden nitraatconcentraties geven daarmee een betrouwbaar beeld van de gemiddelde nitraatconcentraties in het betreffende gebied.

De NMV is verder van mening dat de aanscherping van de werkingscoëfficiënt voor het gebruik van drijfmest op zand- en lössgrond niet tot verbetering van de grondwaterkwaliteit zal leiden, doch alleen zorgt voor extra druk op de mestmarkt, omdat de akker- en tuinbouw de voorkeur zal geven aan kunstmest. De NMV geeft in haar reactie aan dat de bemesting in de akker- en tuinbouw precisiewerk is. Zoals ik in mijn eerder genoemde brief aan de Tweede Kamer van 3 december 2007 heb aangegeven heeft het verho-

gen van de werkingscoëfficiënt tot doel ondernemers te stimuleren dierlijke mest aan te wenden op momenten dat de mineralenopname door het gewas het grootst is. Voor de argumenten dat de maatregelen zullen resulteren in verhoogde kosten voor kunstmest en verhoogde afzetkosten voor veehouders verwijs ik naar de reactie op hetgeen hierover opgemerkt is door de NVV.

De NMV heeft als laatste aangegeven te vrezen voor verlies van kwaliteit van producten als gevolg van de aanscherping van een aantal stikstofgebruiksnormen voor akker- en tuinbouwproducten op zand- en lössgronden. Uit de evaluatie van de Meststoffenwet volgt dat de in onderhavige wijziging van de regeling opgenomen maatregelen niet zullen leiden tot stikstoftekorten. Verlies van kwaliteit van producten wordt als gevolg van de genomen maatregelen dan ook niet verwacht.

SNM pleit in haar reactie voor een pakket maatregelen waarmee de milieudoelstellingen gehaald zullen worden. Bij het vaststellen van het pakket aan maatregelen heb ik een afweging gemaakt tussen doelrealisatie enerzijds en bedrijfseconomische en technische inpasbaarheid in de bedrijfsvoering anderzijds. SNM concludeert terecht dat de doelstellingen op de zand- en lössgronden met de voorgestelde maatregelen nog niet gerealiseerd worden. Met het pakket aan maatregelen zoals met onderhavige wijziging van de Regeling wordt gerealiseerd laat Nederland aan de Europese Commissie zien dat er betekenisvolle stappen gezet worden en dat de neerwaartse trend in nitraatconcentraties verder wordt voortgezet. Er blijft daarmee nog een opgave voor het Vierde Actieprogramma Nitraatrichtlijn liggen. In de aanloop naar dit Vierde Actieprogramma zal ik met de relevante maatschappelijke partijen bespreken welke maatregelen de Nederlandse regering wil nemen om de doelen voor nitraat en fosfaat in bodem, grond- en oppervlaktewater te bereiken.

SNM vraagt om het versneld invoeren van de eindnormen voor fosfaat. Met de Europese Commissie is overeengekomen dat Nederland vanaf 2015 evenwichtsbemesting zal realiseren. Deze datum is met de totstandkoming van het Derde Actieprogramma naar voren gehaald. De oorspronkelijke einddatum was vastgelegd in het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP-4) en stond op 2030. De einddatum voor evenwichtsbemesting is daarmee al aanzienlijk vervroegd. Het verder vervroegen van de einddatum zoals SNM voor ogen heeft geeft de sector onvoldoende tijd om de benodigde aanpassingen in bedrijfsvoering door te voeren. Het succes van een maatregel als evenwichtsbemesting voor fosfaat is mede afhanke-

lijk van de mogelijkheden die beschikbaar zijn om ook daadwerkelijk aan de normstelling te voldoen.

Ik ben het met SNM eens dat het op het gebied van fosfaat het nodig is stappen te zetten. De toezegging zoals deze is vastgelegd in het Derde Actieprogramma om vanaf 2015 evenwichtsbemesting te realiseren wordt dan ook niet losgelaten. Zoals ik in mijn eerdergenoemde brief van 3 december 2007 heb aangegeven vraagt een gedifferentieerde aanpak van fosfaatornormering om een zorgvuldige aanpak. De adviezen van de TCB en de CDM maken duidelijk dat het vanuit oogpunt van milieu en landbouw zinvol is om over te gaan tot differentiatie. Dit zijn zwaarwegende overwegingen, maar niet de enige. De uitvoerbaarheid, handhaafbaarheid en de kosten van een gedifferentieerd stelsel, zowel voor de sector als de overheid, spelen ook een belangrijke rol in mijn afweging. Ik wil dit zorgvuldig doen. Vanwege de benodigde tijd voor de nog uit te voeren studie naar differentiatiemogelijkheden en vanwege de doorlooptijd van het juridische traject om differentiatie op te nemen in het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet heb ik besloten de fosfaatgebruiksnormen voor 2009 op het niveau van 2008 te handhaven en de mogelijkheden voor differentiatie van fosfaatgebruiksnormen mee te nemen in het traject van onderhandelingen voor het Vierde Actieprogramma Nitraatrichtlijn.

SNM vraagt, naar aanleiding van de aangenomen motie Van der Vlies (Kamerstukken II, 2007/08, 28 385, nr. 99) waarin de regering verzocht wordt om toestemming te geven voor en ondersteuning te bieden aan enkele grootschalige pilots waarbij mineralenconcentraat uit (on)vergist mest aangewend mag worden boven de gebruiksnormen voor dierlijke mest, te onderzoeken welke effecten aanwending van digestaat op het milieu heeft. De betreffende motie heeft betrekking op een mineralenconcentraat uit dierlijke mest dat ontstaat na een aantal zeer specifieke bewerkingsmethoden. De motie heeft geen betrekking op digestaat. Indien er pilots opgezet worden die betrekking hebben op het mineralenconcentraat zal onderzoek naar de landbouwkundige én milieukundige werking onderdeel van deze pilots uitmaken. Te zijner tijd zal ik bekijken hoe SNM te betrekken bij deze pilots of het onderzoek hierbinnen.

SNM vraagt, naar aanleiding van de aangenomen motie Polderman (Kamerstukken II, 2007/08, 28 385, nr. 100), waarin de regering verzocht wordt omheffing te verlenen voor experimenten met verschillende gesloten kringloopssystemen en, indien deze succesvol zijn, te komen tot een geborgd certificeringssysteem voor deze manier van bedrijfsvoe-

ring, deze ontwikkeling langdurig te ondersteunen en budget in te ruimen voor aanvullend praktijkonderzoek om zo de gunstige milieueffecten ook goed te kunnen onderbouwen. Tijdens het verlengd Algemeen Overleg van de Vaste Commissie voor LNV van 13 december 2007 heb ik in reactie op deze motie aangegeven dat al veel mogelijk is binnen de regelgeving en dat er daarnaast reeds de nodige experimenten lopen, zoals het experiment in de Noordelijk Friese Wouden. Ik heb aangegeven dat ik een voorstander ben van de ontwikkeling van kringloopssystemen omdat deze zowel vernieuwing als verduurzaming dichterbij kan brengen. Ik ben graag bereid SNM mee te laten denken over de invulling van eventuele experimenten mochten deze zich aandienen.

Via een particuliere reactie is verder het verzoek gedaan om het principe van 'de koe in de wei' te promoten. Dit verzoek sluit aan bij de op 20 december 2007 aanvaarde motie van het lid Waalkens (Kamerstukken II, 2007/08, 28 385, nr. 102), waarin de regering verzocht wordt om de werkingscoëfficiënt en de gebruiksnormen voor bedrijven die weiden en opstallen zodanig te middelen dat er niet meer milieuruimte wordt gebruikt, maar dat de discriminatoire werking er uit wordt gehaald om daarmee de weidende bedrijven een betere uitgangspositie te geven. Ik heb aangegeven dat het vanwege de doorlooptijd van het juridische traject niet meer mogelijk was om dit voor het jaar 2008 te realiseren, doch wel toegezegd deze motie voor het jaar 2009 uit te zullen voeren.

*De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
G. Verburg.*

¹ Het rapport 'Werking van de Meststoffenwet 2006' van het Milieu- en Natuur Planbureau vormt de synthese van de deelonderzoeken die hebben plaatsgevonden in het kader van de Evaluatie Meststoffenwet 2007 (EMW 2007). De synthese is zowel een samenvatting als een integratie van de uitgevoerde deelonderzoeken door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) voor het onderdeel ex-post milieukwaliteit, het Landbouw Economisch Instituut (LEI) voor het deel ex-post instrumenten, Alterra voor de ex-ante Evaluatie Meststoffenwet en de leerstoelgroep Bestuurskunde van Wageningen Universiteit (WU) voor het belevingsonderzoek.

² Van Dijk en Schröder (2007). Adviezen voor stikstofgebruiksnormen voor akker- en tuinbouwgewassen op zand- en lössgrond bij verschillende uitgangspunten, WUR-PPO, Lelystad.

³ Van Dijk et al. Economische consequenties op bedrijfsniveau van het gebruiksnormenstelsel 2006-2009 voor de melkveehouderij en akker- en tuinbouw, rapport 365, WUR-PRI, Wageningen.

⁴ Advies fosfaatverzadiging in landbouwbodems, TCB S35 (2007)

Bijlage A. Stikstofgebruiksnormen behorende bij artikel 28 van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet

Gewas	Klei				Zand/löss en Veen			
	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
Grasland (kg N per ha per jaar)								
Grasland met beweiden, klei	345	345	325	310				
Grasland met beweiden, veen					290	290	265	265
Grasland met beweiden, zand/löss					300	290	275	260
Grasland met volledig maaien, klei* ¹	385	385	365	350				
Grasland met volledig maaien, veen* ¹					330	330	300	300
Grasland met volledig maaien, zand/löss* ¹					355	350	345	340
Tijdelijk Grasland (kg N per ha per periode)*²								
van 1 januari tot minstens 15 april	70	70	65	60	60	60	55	50
van 1 januari tot minstens 15 mei* ³	120	120	115	110	105	100	95	90
van 1 januari tot minstens 15 augustus* ³	275	275	260	250	240	230	220	210
van 1 januari tot minstens 15 september* ³	310	310	295	280	270	260	250	235
van 1 januari tot minstens 15 oktober* ³	345	345	325	310	300	290	275	260
vanaf 15 april tot minstens 15 oktober	345	345	325	310	300	290	275	260
vanaf 15 mei tot minstens 15 oktober	310	310	295	280	270	260	250	235
vanaf 15 augustus tot minstens 15 oktober	105	105	100	95	90	85	85	80
vanaf 15 september tot minstens 15 oktober	35	35	30	30	30	30	25	25
vanaf 15 oktober	0	0	0	0	0	0	0	0
Akkerbouwgewassen (kg N per ha per teelt)								
Consumptieaardappelrassen hoge norm* ⁴ (zie bijlage A.1)	300	300	285	275	290	275	275	270
Consumptieaardappelrassen overig* ⁴	275	275	265	250	265	250	250	245
Consumptieaardappelrassen lage norm* ⁴ (zie bijlage A.1)	250	250	240	225	240	225	225	220
Consumptieaardappel, vroeg (loofvernietiging voor 15 juli)	130	130	125	120	120	120	120	120
Pootaardappelenrassen hoge norm (zie bijlage A.2)	150	150	145	140	140	140	140	140
Pootaardappelenrassen overig	130	130	125	120	120	120	120	120
Pootaardappelenrassen lage norm (zie bijlage A.2)	110	110	105	100	100	100	100	100
Pootaardappelen, uitgroei-teelt (loofvernietiging na 15 augustus)	200	200	190	180	180	170	170	170
Zetmeelaardappelen	265	265	255	240	240	230	230	230
Suikerbieten	165	165	160	150	150	145	145	145
Cichorei	75	75	75	70	70	70	70	70
Voederbieten	180	180	175	165	165	165	165	165
Wintertarwe* ⁴ en ⁵	245	240	230	220	190	160	160	160
Zomertarwe	155	155	150	140	140	140	140	140

Gewas	Klei				Zand/löss en Veen			
	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
Wintergerst* ⁵	155	155	150	140	140	140	140	140
Zomergerst	90	90	85	80	90	80	80	80
Triticale* ⁵	175	175	170	160	160	150	150	150
Winterrogge* ⁵	155	155	150	140	140	140	140	140
Haver* ⁵	110	110	105	100	100	100	100	100
Mais, bedrijven met derogatie* ⁶	160	160	160	160	155	155	155	150
Mais, bedrijven zonder derogatie* ⁶	205	205	195	185	185	175	175	150
Luzerne, eerste jaar	45	45	45	40	40	40	40	40
Luzerne, volgende jaren	0	0	0	0	0	0	0	0
Graszaad, Engels raaigras, 1e jaars	180	180	175	165	165	155	155	155
Graszaad, Engels raaigras, overjarig	220	220	210	200	200	190	190	190
Graszaad, rietzwenkgras	155	155	150	140	140	135	135	135
Graszaad, rietzwenkgras, volgteelt	65	65	65	60	60	55	55	55
Graszaad, veldbeemd	120	120	115	110	110	105	105	105
Graszaad, veldbeemd, volgteelt	65	65	65	60	60	55	55	55
Graszaad, roodzwenkgras, 1e jaars	95	95	90	85	85	80	80	80
Graszaad, roodzwenkgras, 1e jaars, volgteelt	40	40	40	35	35	35	35	35
Graszaad, roodzwenkgras, overjarig	125	125	120	115	115	110	110	110
Graszaad, roodzwenkgras, overjarig, volgteelt	50	50	50	45	45	45	45	45
Graszaad, westerwolds	120	120	115	110	110	105	105	105
Graszaad, Italiaans	145	145	140	130	130	125	125	125
Graszaad, overig	100	100	95	90	90	85	85	85
Graszaad, overig, volgteelt	50	50	50	45	45	45	45	45
Graszoden	375	375	365	340	340	340	340	340
Ui, zaaiui, overig	130	130	125	120	120	120	120	120
Winterui, 2e jaars plantui	185	185	180	170	170	160	160	160
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	145	145	140	130	130	125	125	125
Blauwmaanzaad	120	120	115	110	110	105	105	105
Karwij	165	165	160	150	150	145	145	145
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	100	100	95	90	90	85	85	85
Koolzaad, winter	225	225	215	205	205	195	195	195
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	175	175	170	160	160	150	150	150
Koolzaad, zomer	130	130	125	120	120	120	120	120
Vlas	75	75	75	70	70	70	70	70
Akkerbouw overig	220	220	210	200	200	190	190	190
Bladgewassen (kg N per ha per teelt)								
Spinazie, 1e teelt	285	285	275	260	210	200	200	200
Spinazie, volgteelt	205	205	195	185	160	150	150	150
Slasoorten, 1e teelt	200	200	190	180	180	170	170	170
Slasoorten, volgteelt	115	115	110	105	105	105	105	105
Andijvie, 1e teelt	200	200	190	180	180	170	170	170
Andijvie, volgteelt	100	100	95	90	90	90	90	90
Selderij, bleek/groen	220	220	210	200	200	190	190	190
Prei	270	270	260	245	245	235	235	235
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	110	110	105	100	100	95	95	95
Bladgewassen, overig, eenmalige oogst	165	165	160	150	150	145	145	145
Bladgewassen, overig, meermalige oogst	300	300	290	275	275	260	260	260
Koolgewassen (kg N per ha per teelt)								
Spruitkool	320	320	305	290	290	275	275	275

Gewas	Klei				Zand/löss en Veen			
	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	55	55	55	50	50	50	50	50
Wittekool	350	350	335	320	320	305	305	305
Rodekool	315	315	300	285	285	270	270	270
Savooiekool	315	315	295	285	285	270	270	270
Spitskool	315	315	295	285	285	270	270	270
Bloemkool	255	255	245	230	230	220	220	220
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	130	130	125	120	120	115	115	115
Broccoli	295	295	285	270	270	255	255	245
Chinese kool	200	200	190	180	180	170	170	160
Boerenkool	185	185	180	170	170	160	160	160
Paksoi	200	200	190	180	180	170	170	170
Raapstelen	155	155	150	140	140	135	135	135
Kruiden (kg N per ha per teelt)								
Kruiden, bladgewas, eenmalige oogst	165	165	160	150	150	145	145	145
Kruiden, bladgewas, meermalig oogsten	300	300	290	275	275	260	260	260
Kruiden, wortelgewassen	220	220	210	200	200	190	190	190
Kruiden, zaadgewassen	110	110	105	100	100	95	95	95
Vruchtgewassen (kg N per ha per teelt)								
Aardbei (wachtbed, vermeerdering)	130	130	125	120	120	115	115	115
Aardbei (productie)	185	185	180	170	170	160	160	160
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	90	90	85	80	80	75	75	75
Komkommerachtigen (augurk, courgette, meloen, pompoen)	210	210	200	190	190	180	180	180
Suikermaïs	220	220	210	200	200	190	190	190
Stam/stokboon, vers	130	130	125	120	120	115	115	115
Landbouwstambonen, rijp zaad	150	150	145	135	135	135	135	135
Veld- en tuinbonen, vers +rijp zaad	55	55	55	50	50	50	50	50
Tuinbonen, vers/peulen	80	80	80	75	75	75	75	75
Erwt, vers + rijp zaad	35	35	35	30	30	30	30	30
Peul	100	100	95	90	90	85	85	85
Stengel/knol/wortelgewassen (kg N per ha per teelt)								
Asperge (excl. opkweek)	95	95	90	85	85	80	80	80
Knolselderij	220	220	210	200	200	190	190	190
Knolvenkel/venkel	200	200	190	180	180	170	170	170
Koolraap	185	185	180	170	170	160	160	160
Koolrabi	200	200	190	180	180	170	170	170
Kroten/rode bieten	205	205	195	185	185	175	175	175
Winterpeen/waspeen	120	120	115	110	110	110	110	110
Bospeen	55	55	55	50	50	50	50	50
Rabarber	275	275	265	250	250	240	240	240
Radijs	90	90	85	80	80	80	80	80
Schorseneer	185	185	180	170	170	170	170	170
Witlof	110	110	105	100	100	100	100	100
Vollegrondsgroenten, overig	220	220	210	200	200	190	190	190
Groenbemesters (kg N per ha per teelt)*7								
Niet-vlinderbloemige groenbemesters (bladrammenas, gele mosterd, gras/granen)	65	65	65	60	60	60	60	60

Gewas	Klei				Zand/löss en Veen			
	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
Vlinderbloemige groenbemesters (wikke)	35	35	35	30	30	30	30	30
Tagetes	100	100	95	90	90	90	90	90
Bloembollengewassen (kg N per ha per teelt)*5								
Acidanthera	280	280	270	255	255	240	240	240
Anemone coronaria	145	145	140	130	130	125	125	125
Fritillaria imperialis	150	150	145	135	135	130	130	130
Hyacint	240	240	230	220	220	210	210	210
Iris, grofbollig	185	185	180	170	170	160	160	160
Iris, fijnbollig	155	155	150	140	140	135	135	135
Krokus, grote gele	190	190	185	175	175	165	165	165
Krokus, overig	100	100	95	90	90	85	85	85
Narcis	160	160	155	145	145	140	140	140
Tulp	220	220	210	200	200	190	190	190
Dahlia	120	120	115	110	110	105	105	105
Gladiool, pitten	285	285	275	260	260	245	245	245
Gladiool, kralen	210	210	200	190	190	180	180	180
Knolbegonia	165	165	160	150	150	145	145	145
Lelie	170	170	165	155	155	145	145	145
Zantedeschia	120	120	115	110	110	110	110	110
Overige bolgewassen	180	180	175	165	165	155	155	155
Fruitteeltgewassen (kg N per ha per jaar)								
Appel	195	195	185	175	175	165	165	165
Blauwe bes	110	110	105	100	100	95	95	95
Braam	165	165	160	150	150	140	140	140
Framboos	165	165	160	150	150	140	140	140
Kers	195	195	185	175	175	165	165	165
Peer	195	195	185	175	175	165	165	165
Pruim	195	195	185	175	175	165	165	165
Rode bes	165	165	160	150	150	140	140	140
Wijnbouw	110	110	105	100	100	95	95	95
Zwarte bes	195	195	185	175	175	165	165	165
Buitenbloemen (kg N per ha per teelt)								
Buitenbloemen hoge norm (zie bijlage A3)	220	220	210	200	200	200	200	200
Buitenbloemen overig	165	165	160	150	150	150	150	150
Boomkwekerijgewassen (kg N per ha per jaar)								
Laanbomen: onderstammen	45	45	45	40	40	40	40	40
Laanbomen: spullen	100	100	95	90	90	90	90	90
Laanbomen: opzetters	125	125	120	115	115	115	115	115
Sierheesters	85	85	80	75	75	75	75	75
Coniferen	90	90	85	80	80	80	80	80
Rozen (incl. zaailingen, onderstammen)	75	75	75	70	70	70	70	70
Bos- en Haagplantsoen	105	105	100	95	95	95	95	95
Vaste planten	195	195	185	175	175	175	175	175
Vruchtbomen: onderstammen	35	35	35	30	30	30	30	30
Vruchtbomen: moerbomen	120	120	115	110	110	110	110	110
Vruchtbomen	100	100	95	90	90	90	90	90
Trek- en besheesters	90	90	85	80	80	80	80	80
Snijgroen	105	105	100	95	95	95	95	95
Ericaceae	75	75	75	70	70	70	70	70
Buxus	105	105	100	95	95	95	95	95
Bosbouw (kg N per ha per jaar)								
Snelgroeiend houtsoorten voor biomassa productie	100	100	95	90	90	90	90	90

Gewas	Klei		Zand/löss en Veen					
	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
Vaste norm op bedrijfsniveau* ⁸ (kg N per ha per jaar)								
Vaste norm	110	110	110	110	110	110	110	110

*¹ Onder grasland met volledig maaien wordt mede verstaan grasland waar uitsluitend jongvee van runderen niet ouder dan 2 jaar wordt geweid, voorzover het aantal stuks jongvee in de wei niet groter is dan het aantal op het bedrijf gehouden ouderdieren. Daarnaast mogen hobbymatig gehouden dieren worden geweid.

*² De normen gelden niet voor tijdelijk grasland dat aansluit op maïs.

*³ Deze gebruiksnormen zijn alleen van toepassing voorzover ze zijn toegestaan binnen de regels van het Besluit gebruik meststoffen.

*⁴ Voor consumptieaardappel en wintertarwe op lössgronden gelden de gebruiksnormen die zijn weergegeven in onderstaande tabel. Lössgronden zijn gronden die zijn ontstaan in eolisch materiaal en binnen 80 cm van het maaiveld voor meer dan de helft bestaan uit leem (fractie kleiner dan 50 µm).

*⁵ De gebruiksnorm wordt volledig toegerekend aan het jaar van oogsten.

*⁶ De normen van maïs zijn inclusief de norm van de daarop aansluitend geteelde groenbemesters.

*⁷ Deze gebruiksnormen zijn alleen van toepassing indien voldaan wordt aan de volgende voorwaarden. Voor groenbemesters op zand/löss en veen geldt: inzaaien voor 1 september en na 1 december ploegen. Op klei geldt: inzaaien voor 1 september en na 1 november ploegen. Een uitzondering wordt gemaakt voor groene braak en indien de groenbemester minimaal 10 weken in het groeiseizoen op het land staat indien aansluitend daarop een volggewas wordt geteeld. De normen gelden niet voor groenbemesters die aansluiten op maïs.

*⁸ Deze norm op bedrijfsniveau geldt als het gewogen gemiddelde van de gebruiksnormen van de geteelde gewassen of gewasgroepen uit tabel A op het bedrijf in dat kalenderjaar minstens 100 kg N/ha bedraagt.

Akkerbouwgewassen op löss	2006	2007	2008	2009
Consumptieaardappelrassen hoge norm (zie bijlage A.1)	275	265	265	265
Consumptieaardappelrassen overig	250	240	240	240
Consumptieaardappelrassen lage norm (zie bijlage A.1)	225	215	215	215
Wintertarwe	220	220	220	195

Bijlage B behorende bij artikel 29: Werkingscoëfficiënt

Type meststof en omstandigheid		Werkingscoëfficiënt In procenten			
		2006	2007	2008	2009
Najaarsaanwending dierlijke mest op klei- bouwland en veen- bouwland ¹	Aangevoerde en eigen drijfmest	30	40	50	verbod
	Aangevoerde en eigen vaste mest ²	25/30	25/30	30/35	30/55
Op het eigen bedrijf geproduceerde mest (drijfmest of vaste mest) van graasdieren	Op bedrijf met beweiding ³	35	35	45	45
	Op bedrijf zonder beweiding ⁴	60	60	60	60
Andere meststoffen en omstandigheden	Dunne fractie (na mestbewerking) en gier	80	80	80	80
	Drijfmest op klei en veen	60	60	60	60
	Drijfmest op zand en löss	60	60	65	65
	Vaste mest van varkens, pluimvee en nert- sen	55	55	55	55
	Vaste mest van overige diersoorten	40	40	40	40
	Champost	25	25	25	25
	Compost	10	10	10	10
	Zuiveringsslib	40	40	40	40
	Overige organische meststoffen (meststof- fen van dierlijk afval, zoals verenmeel en beendermeel, meststoffen van plantaar- dig afval, zoals cacaodoppen en mout- scheuten, schuimaarde, vinasse, aardap- pel- en wortelstoomschillen)	50	50	50	50
	Veen	0	0	0	0
Mengsels van meststof- fen ⁵	Voor mengsels geldt de werkingscoëfficiënt van de meststof met de hoogste wer- kingscoëfficiënt die het mengsel bevat.				

¹ Periode van 1 januari tot en met 31 januari en van 16 september tot en met 31 december. Deze werkingscoëfficiënt mag alleen worden toegepast voorzover het desbetreffende gebruik van dierlijke mest is toegestaan binnen de regels van het Besluit gebruik meststoffen.

² Waar twee waarden worden genoemd, geldt de laatstgenoemde waarde voor de aanwending van vaste mest van varkens, pluimvee en nertsen, de eerstgenoemde voor de aanwending van vaste mest van overige diersoorten.

³ De werkingscoëfficiënten voor een bedrijf met beweiding mogen alleen worden toegepast op een bedrijf dat ook de stikstofgebruiksnorm voor beweide grasland toepast. Voor zover een bedrijf met beweiding najaarsaanwending op klei- of veenbouwland toepast, mag de werkingscoëfficiënt die past bij najaarsaanwending worden toegepast.

⁴ De werkingscoëfficiënten voor een bedrijf zonder beweiding moeten worden toegepast op een bedrijf dat ook de stikstofgebruiksnorm voor grasland zonder beweiding toepast. Voor de toepassing van de tabel wordt onder bedrijf zonder beweiding mede verstaan een bedrijf waar uitsluitend jongvee (jonger dan twee jaar) van runderen wordt geweid, voor zover het aantal van die dieren niet groter is dan het aantal op het bedrijf aanwezige ouderdieren, en/of hobbydieren worden geweid. Voor zover een bedrijf zonder beweiding najaarsaanwending op klei- of veenbouwland toepast, mag de werkingscoëfficiënt die past bij najaarsaanwending worden toegepast.

⁵ Indien een mengsel een meststof bevat die niet in deze tabel staat geldt een werkingscoëfficiënt van 100%.